

Årsberetning for BKK Pensjonskasse 2015

BKK Pensjonskasse ble opprettet i 2000 for ansatte i BKK-konsernet (BKK). BKK Pensjonskasse har en offentlig tjenestepensjonsordning og vilkårene er i tråd med inngått avtaleverk mellom arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner. I tillegg til BKK er Tafjord Kraft (TAFJORD), Sogn og Fjordane Energi (SFE), Sunnhordland Kraftlag (SKL), Fjordkraft, Sognekraft, Vestavind Kraft, Vestavind Offshore, Validér AS, Sunnfjord Energi og Mørenett tilsluttet pensjonskassen. Pensjonskassen er medlem i Overføringsavtalen.

Styrets arbeid

Styrets arbeid i 2015 har i hovedsak vært oppgaver knyttet til ordinær drift av pensjonskassen, medlemmenes rettigheter, arbeid knyttet til finansforvaltningen og risikoanalyser. Styret har også i 2015 utredet og besluttet at pensjonskassen skal kunne tilby innskuddspensjon til de sponsorselskapene som velger overgang til innskuddspensjon for sine ansatte.

Styret har løpende fokus på pensjonskassens risikobærende evne, kapitalsituasjon og oppfølging av rutiner knyttet til internkontroll og informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Styret gjennomgår strategier årlig eller oftere ved behov. Daglig leder utarbeider årlig rapport til styret om pensjonskassens status og drift basert på styrets vedtatte prinsipper og rutiner samt bestemmelsene i Internkontrollforskriften. I tillegg utarbeides det en bekreftelse fra en uavhengig instans. Styret anser internkontrollen og risikostyringen i pensjonskassen å være tilfredsstillende. Pensjonskassen har ikke egen IKT-drift og kjøper alle sine administrative tjenester. Pensjonskassen er gitt konsesjon for sin drift og for behandling av personopplysninger.

Styret har stilt relevante krav til tjenesteleverandørene som ledd i styringen av operasjonell risiko. Dette følges opp gjennom rapportering, bl.a. om internkontroll, samt gjennomgang av utvalgte områder ved behov.

Styret har ved utløpet av 2015 følgende sammensetning:

Oppnevnt av BKK:	Jostein Søfteland, styreleder Anne Marit Steen, nestleder Harald Reikvam Catrine Gjedebo, eksternt styremedlem
Oppnevnt av TAFJORD:	John Steinar Storheim
Oppnevnt av SKL:	Tjerand Espeland
Oppnevnt av SFE:	Martin Holvik
Oppnevnt av Sunnfjord:	Ingvar Byrkjeland
Oppnevnt av Sognekraft:	Berit Larsen
Oppnevnt av Fjordkraft:	Birte Strander
Valgt blant medlemmene:	Jens Skår (BKK) Svein Davidsen (BKK) Bjørnar Dahle (Mørenett) Geir Magne Enebø (SFE)

Pensjonskassen har ingen ansatte og det er derfor ikke iverksatt tiltak for å fremme likestilling eller forhindre forskjellsbehandling i strid med lov om likestilling mellom kjønnene. Pensjonskassens styre forutsetter at foretakene og de ansattes organisasjoner gjennom sine valg av styrerepresentanter, har og følger egne planer for å fremme likestilling.

Det er inngått avtale med Gabler AS om full administrasjon av pensjonskassens virksomhet, herunder daglig ledelse, ansvarshavende aktuar og forsikringsteknisk administrasjon. Det er inngått avtale med Gabler Accounting AS om regnskapsføring. Lars Krüger er daglig leder for pensjonskassen.

Det har i løpet av året vært avholdt 4 styremøter. Det er utarbeidet instruks for styrets arbeid samt instruks for daglig leders ansvars- og arbeidsområde. Det er utnevnt en egen investeringskomite med 4 av styrets medlemmer som møtes ved behov.

Risikostyring

Styret har stilt rammer og krav for de viktigste risikoforhold, og etablert løpende rapportering. Risikostyringen, herunder investeringsstrategi, er fastlagt med utgangspunkt i at det ikke skal oppstå tap på medlemmenes opptjente rettigheter.

Resultatutviklingen følges gjennom året. Det utarbeides kvartalsregnskap, basert på markedsverdier og fullt forsikringsteknisk oppgjør. Pensjonskassen innførte beregningsgrunnlaget K2013 i sine tariffer fra 01.01.14, og er fullt oppreservert for dette. Grunnlaget reduserer risiko knyttet til allment økende levealder. Styret har for øvrig vedtatt forsikringsstrategi, og følger forholdet mellom forsikringstariffer og avsetninger løpende.

Pensjonskassen er eksponert for markedsrisiko. Dette omfatter risiko for fall i aksjemarkeder, renteoppgang eller endret kredittprising som gir kurstap på obligasjoner, og endringer i valutakurser. Risikostyringen omfatter bl.a. grenser for eksponering mot de enkelte aktivaklasser og for tapspotensial i forhold til bufferkapital (stresstest). Styret følger avkastningen og bufferkapitalsituasjonen gjennom etablert månedlig rapportering. Det utarbeides kvartalsvise kontrollrapporter. I tillegg har Gabler Investment Consulting oppfølging og uavhengig kontroll av pensjonskassens kapitalforvaltning. Pensjonskassen rapporterer stresstester til Finanstilsynet hvert halvår på fastlagt skjema, slik alle pensjonskasser er pålagt. Styret anser pensjonskassens bufferkapital å være tilfredsstillende ut fra den finansielle risikoeksponeringen, pensjonskassens finansstrategi, forventninger til avkastning og forventet utvikling i medlemsbestanden.

Eiendelene er investert i verdipapirfond og lignende. Dette anses å gi en god reell risikospredning, slik at konsekvensen av at én enkelt motpart ikke oppfyller sine forpliktelser vil være begrenset. Kredittrisikoen i pensjonskassens forvaltning vurderes som lav. Forvalterne kan benytte terminer/renteswaper på renteporteføljen. I aksjeporteføljen kan det benyttes salgsopsjoner for å begrense risikoen. I tråd med dette har pensjonskassen kjøpt salgsopsjoner for å redusere aksjerisikoen. Valutaterminer anvendes kun i sikringsøyemed. Utenlandske renteinvesteringer skal i hovedsak være sikret tilbake til norske kroner. Investeringer i globale aksjer var per 31.12.2015 i hovedsak valutasikret.

Likviditetsstyringen tar utgangspunkt i at pensjonsutbetalinger har høyeste prioritet. Likviditetsrisikoen i pensjonskassen vurderes som lav, da en til enhver tid har kortsiktige plasseringer som overstiger kortsiktige forpliktelser. Plasseringene i så vel aksjer som rentepapirer anses å være tilstrekkelig likvid. Likviditetsstrategien anses å fungere tilfredsstillende.

Pensjonskassens midler forvaltes etter regelverket for kollektivt investeringsvalg. Foretakene har ansvar for avkastningen og godkjenner finansstrategi, mens finansforvaltningen utøves av Pensjonskassen. Partene har inngått avtale som regulerer dette. Pensjonskassens risiko knyttet til manglende avkastning er i utgangspunktet dekket ved rett til å belaste foretakenes premiefond, og deres plikt til å betale premietilskudd.

Premien innbetales forskuddsvis eller dekkes fra premiefondet slik at pensjonskassens kreditt risiko mot foretakene den er opprettet for, anses å være liten.

Markedsutvikling

Hovedindeksen på Oslo Børs (OSEBX) steg med 5,9 % i 2015. Oljeprisfallet som kom på slutten av 2014 fortsatte videre inn i 2015. Dekkomponerer man det norske aksjemarked, opplevde oljerelevante aksjer ett fall på 12 % mens resten av det norske markedet steg 11 %.

Det globale aksjemarkedet utviklet seg rolig uten de store ekstremverdiene i første halvår 2015. Rundt sommertider førte blant annet stor uro rundt utviklingen i Kina og frykten for hard landing til at markedsbevegelsene tiltok. Dette førte til store fall på den kinesiske børsen noe som smittet over på resten av verdens børser, og særlig aksjer i fremvoksende markeder. Verdensindeksen, MSCI World i lokal valuta, viste i 2015 et fall på 0,9 %, mens indeksen uten valutasikring ga en avkastning på 17,6 %.

USA strammet inn i pengepolitikken gjennom 2015 og satte opp styringsrenten i fra 0,25% til 0,50 %. Samtidig valgte europeiske sentralbanker (med unntak av Bank of England) å gå motsatt vei. I lys av laber vekst og dårlig utlånsaktivitet fra bankene har den Europeiske Sentralbanken kuttet renten til nær 0 % samtidig som den har innført såkalte kvantitative lettelsener (QE), der sentralbanken kjøper inn statsobligasjoner ved å øke pengemengden.

I 2015 har det vært en økning i kredittpåslag både for selskaper med høy kreditt risiko og sikrere obligasjoner som norske bankobligasjoner. Selv om økende rente og kredittpåslag på kort sikt fører til lavere avkastning, fører det på lang sikt til høyere løpende rente, og er derfor ikke ubetinget negativt.

Løpende avkastningen for 10-årig norsk stat pr. 31.12.2015 var 1,59 % som er en nedgang på 5 basispunkter i løpet av året. Oslo Børs 3 år statsobligasjonsindeks (ST4X) viste en avkastning i 2015 på 1,6 %. Globale statsobligasjoner hadde en avkastning på 2,3 % (Citis indeks WGBI) Den brede investment grade-indeksen Barclays Capital Global Credit Index var opp 0,8 % i 2015. High yield-indeksen Merrill Lynch HY BB/B var ned 1,0 %.

Det amerikanske arbeidsmarkedet har over lengre tid vist en solid veksttakt. Ved utgangen av 2015 var arbeidsledigheten nede i 5,0 %. Dette er en halvering fra det høyeste nivået under finanskrisen, hvor arbeidsledigheten var 10,0 %. I Europa har også arbeidsledigheten fortsatt nedover selv om den fremdeles er på over 10%. Det er stor forskjell innad i eurosonen der Tyskland har lavest ledighetsrate på 4,6 %, mens Hellas har en ledighet på hele 24,6 % og Spania 21,4 %. I Norge begynner man nå å se at oljeprisfallet påvirker økonomien. Flere selskaper har foretatt nedbemanninger som følge av lavere aktivitet i oljenæringen, noe en ser igjen på økende arbeidsledighetstall.

Resultater

Årsregnskapet er ført etter gjeldende regler og forskrifter for pensjonskasser og pensjonskassens eiendeler og gjeld er beregnet og verdsatt ut fra disse bestemmelsene. I tråd med gjeldende

regnskapsforskrift, skal pensjonskassens totale midler fordeles mellom investeringsvalgporteføljen (teknisk regnskap/forsikringsfond) og selskapsporteføljen (ikke teknisk regnskap/ansvarlig kapital). Investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen forvaltes samlet og etter samme forvaltningsstrategi. Finansinntekter og -kostnader er i regnskapet fordelt pro rata mellom de to porteføljene.

Resultatutviklingen avhenger i hovedsak av avkastning fra finansforvaltningen ut over pliktig tilførsel til premiereserven (snitt grunnlagsrente ca. 2,9 %). Avkastning på forvaltningskapitalen målt etter markedsverdier var 0,8 % (7,9 % i 2014) og årets finansresultat er dermed negativt med 61,6 mill. kroner. Risikoresultatet ble 26,6 mill. kr og administrasjonsresultatet ble 0,6 mill. kr. Samlet resultat før skatt og disponering var negativt med 30,3 mill. kr. Regnskapsmessig resultat for investeringsvalgporteføljen ble -19,7 mill. kr og i selskapsporteføljen 1,7 mill. kr. Skattekostnaden er beregnet til 0,3 mill. kr og utgjør i sin helhet formuesskatt.

Finanstilsynet påla i 2015 pensjonskassen å endre oppreservering til beregningsgrunnlaget K2013 som pensjonskassen gjennomførte i 2013 ved bruk av pensjonskassens finansresultat. Endringen har i regnskapet for 2015 medført at egenkapitalen er belastet med ytterligere 24,0 mill. kroner til oppreserveringen. Gjenstående bruk av finansresultat i 2013 er i årets regnskap dekket gjennom bruk av positivt risikoresultat og frigjort premiereserve fra uførereformen. Pensjonskassens premiefond er likeledes økt tilsvarende i 2015.

Andelen av pensjonskassens ansvarlige kapital som inngår i kapitaldekningen, utgjorde 211,0 mill. kr, som tilsvarer 12,0 % av risikovektet balanse. Minimumskravet til kapitaldekning er 8,0 % av risikovektet balanse, dvs 140,7 mill. kr, mens kravet til solvensmarginkapitalen var beregnet til 135,9 mill. kr. Bufferkapitalen er solid og pensjonskassen er godt rustet til å tåle naturlige svingninger i finansmarkedene.

Forvaltningskapital per 31.12.2015 (i mill. kr):

Aksjer og andeler	1.405,1
Obligasjoner, bankinnskudd og andre fordringer	2.162,5
Til sammen	<u>3.567,6</u>

Ved fastsettelsen av premiereserven, er pensjoneringsalderen satt til 67 år. Ved overgang til AFP-pensjonering, blir det på pensjoneringstidspunktet beregnet og belastet en engangspremie som er tilstrekkelig til at premiereserven er fullt innbetalt. Pensjonsforpliktelsen (premiereserven) for aktive medlemmer, pensjonister (inkl. uføre) og medlemmer med oppsatte rettigheter (medlemmer som har sluttet), utgjorde 2.940,0 mill. kr. Etter disponering utgjorde premiefondet 363,5 mill. kr per 31.12.2015. Premiefondet er tilordnet de foretak som inngår i pensjonskassen.

Ved årsskiftet var det i pensjonskassen 2.101 aktive medlemmer og 1.321 som mottok alders-, uføre-, ektefelle- eller barnepensjon. 1.372 tidligere ansatte har sine opptjente (oppsatte) rettigheter i pensjonskassen.

Utsikter fremover

Styret har i 2015 besluttet, og fått konsesjon til, å tilby innskuddspensjon til foretakene som er tilknyttet pensjonskassen. BKK AS og Sognekraft AS har besluttet å lukke sine ytelsesordninger fra 2016 med frivillig overgang til innskuddspensjon for sine ansatte. Nyansatte fra 2016 vil ha en innskuddsordning. Begge selskapene har besluttet at innskuddsordningen skal administreres av BKK pensjonskasse.

Styret legger vekt på å opprettholde en soliditet som gjør det mulig å ha en diversifisert aktivasammensetning. Målet er å kunne oppnå en fremtidig avkastning i overkant av grunnlagsrenten, med begrenset risiko. Pensjonskassens finansielle stilling anses å være tilfredsstillende og tilpasset investeringsstrategien og det etablerte opplegg for risikostyring. Fra 2016 faller kapitaldekningskravet bort, og solvensmarginkravet er det eneste formelle krav til pensjonskassens soliditet. Imidlertid vil det innføres nye krav til pensjonskasser som forventes å være nær opptil nylig innførte krav for livsforsikringsselskaper og de prinsippene som i dag benyttes av pensjonskassene for halvårlig stresstrapportering til Finanstilsynet. Pensjonskassen vil vurdere sitt opplegg for risikostyring i forhold til de forventede nye krav til soliditet og risikomåling.

Det er ikke inntruffet forhold av vesentlig betydning for resultat og finansiell stilling etter regnskapsårets slutt som ikke er omtalt i årsberetningen, og regnskapet er avlagt under forutsetning av fortsatt drift og at pensjonskassen drives under gjeldende regelverk og rammebetingelser. Pensjonskassen har ingen drift som anses å ha negativ innvirkning på det ytre miljø.

Bergen, 31. desember 2015

1. mars 2016

Jostein Søfeland
Styreleder

Jens Skår
Styremedlem

John Steinar Storheim
Styremedlem

Martin Holvik
Styremedlem

Birte Strander
Styremedlem

Anne Marit Steen
Nestleder

Svein Davidsen
Styremedlem

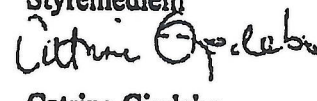

Tjerand Espeland
Styremedlem

Ingvar Byrkjeland
Styremedlem

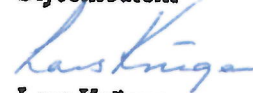

Geir Magne Evebø
Styremedlem

Harald Reikvam
Styremedlem

Bjørnar Dahle
Styremedlem

Catrine Gjedebo
Styremedlem

Berit Larsen
Styremedlem

Lars Krüger
Daglig leder

BKK Pensjonskasse

Resultat

TEKNISK REGNSKAP	NOTE	31.12.2015	31.12.2014
<i>Tall i hele tusen</i>			
1. Premieinntekter			
1.1 Forfalte premier, brutto	17	229 076	206 725
1.2 - Avgitte gjenforsikringspremie	18	-235	-235
1.3 Overføring av premiereserve fra andre forsikringsselskaper/pensjonsforetak	20		
		142	128 205
Sum premieinntekter for egen regning		228 983	334 695
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen			
3.2 Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler		73 086	89 332
3.4 Verdiendring på investeringer		-83 676	-129 251
3.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		37 280	277 462
Sum netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen		26 690	237 543
5. Pensjoner mv			
5.1 Utbetalte pensjoner mv.			
5.1.1 Brutto	19	-112 337	-102 687
Sum pensjoner mv		-112 337	-102 687
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt			
7. investeringsportefølje			
7.1 Endring i premiereserve	15	-165 591	-297 145
7.1.1 Endring i premiereserven - Oppreservering av premiereserven	15	6 998	0
7.3 Endring i premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond	15,16	3 216	-160 274
7.4 Endring i andre avsetninger	15	2 527	-1 501
7.5 Overføring av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond fra andre forsikringsselskaper/pensjonsforetak	20	0	1 501
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje		-152 850	-457 419
9. Forsikringsrelaterte driftkostnader			
9.1 Forvaltningskostnader		-4 028	-4 238
9.2 Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader		-6 182	-5 642
Sum forsikringsrelaterte driftkostnader	21	-10 210	-9 880
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader		0	-30
11. Resultat av teknisk regnskap		-19 725	2 223

BKK Pensjonskasse

Resultat

IKKE-TEKNISK REGNSKAP	NOTE	31.12.2015	31.12.2014
<i>Tall i hele tusen</i>			
12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
12.2 Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler		5 506	6 822
12.4 Verdiendring på investeringer		-6 305	-9 870
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer		2 809	21 188
Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		2 010	18 140
14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
14.1 Forvaltningskostnader		-303	-324
Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	21	-303	-324
15. Resultat av ikke-teknisk regnskap		1 707	17 816
16. Resultat før skattekostnad		-18 018	20 039
17. Skattekostnad	23	-320	-400
20. TOTALRESULTAT		-18 338	19 639
Overført fra/til risikoutjevningfond		-1 153	-1 443
Overført fra/til egenkapital		19 491	-18 196
SUM OVERFØRT	22	18 338	-19 639

BKK Pensjonskasse

Balanse

EIENDELER	NOTE	31.12.2015	31.12.2014
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
<i>Tall i hele tusen</i>			
2. Investeringer			
2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	2	95 743	105 877
2.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	3	136 617	141 053
2.4.3 Utlån og fordringer og bankinnskudd	7	9 492	15 495
2.4.4 Finansielle derivater	4	670	1 094
Sum investeringer	5	242 522	263 519
3. Fordringer			
3.1 Fordringer knyttet til premieinntekter		6 305	5 265
3.2 Andre fordringer	8	2 074	1 264
Sum fordringer		8 379	6 529
SUM EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		250 901	270 048
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJEN			
8. Investeringer i investeringsvalgporteføljen			
8.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
8.4.1 Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	2	1 309 358	1 292 642
8.4.2 Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	3	1 868 326	1 722 113
8.4.3 Utlån og fordringer og bankinnskudd	7	129 811	189 177
8.4.4 Finansielle derivater	4	9 158	13 356
Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen	5	3 316 653	3 217 288
SUM EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJEN		3 316 653	3 217 288
SUM EIENDELER		3 567 553	3 487 336

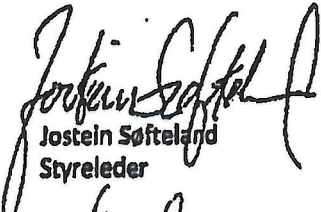

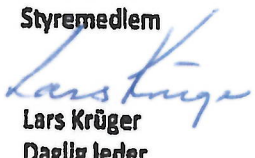

BKK Pensjonskasse
Balanse

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	NOTE	31.12.2015	31.12.2014
<i>Tall i hele tusen</i>			
10. Innskutt egenkapital			
10.1 Annen innskutt egenkapital		72 292	72 292
Sum innskutt egenkapital		72 292	72 292
11. Opptjent egenkapital			
11.1 Risikoutjevningfond		8 151	6 998
11.2 Annen opptjent egenkapital		158 948	178 438
Sum opptjent egenkapital		167 099	185 436
14. Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - særskilt investeringsportefølje			
14.1 Premiereserve	15	2 940 013	2 781 420
14.3 Tilleggsavsetninger	15	0	2 527
14.4 Erstatningsavsetninger	15	5 000	5 000
14.5 Premiefond og innskuddsfond	15,16	363 489	404 524
Sum forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		3 308 501	3 193 471
15. Avsetninger for forpliktelser			
15.2 Forpliktelser ved skatt		250	385
Sum avsetninger for forpliktelser	9	250	385
16. Forpliktelser			
16.1 Finansielle derivater	4	16 427	33 069
16.2 Forfalte, ikke betalte pensjoner og utløsningsbeløp	9	0	164
16.3 Andre forpliktelser	9	2 984	2 519
Sum forpliktelser		19 411	35 751
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		3 567 553	3 487 336

Bergen, 31. desember 2015

1. mars 2016

 Jostein Sjøftal Styreleder	 Anne Marit Steen Nestleder	 Harald Reikvam Styremedlem
 Jens Skar Styremedlem	 Svein Davidsen Styremedlem	 Bjørnar Dahle Styremedlem
 John Stenar Storheim Styremedlem	 Terand Espeland Styremedlem	 Catrine Gjedebo Styremedlem
 Martin Holvik Styremedlem	 Ingvar Byrkjeland Styremedlem	 Berit Larsen Styremedlem
 Birte Strander Styremedlem	 Geir Magne Evebø Styremedlem	 Lars Krüger Daglig leder

BKK Pensjonskasse**Egenkapital**

<i>Tall i hele tusen</i>	2015	2014
Innskutt egenkapital 01.01	72 292	72 292
Innbetalt egenkapital	0	0
Innskutt egenkapital 31.12	72 292	72 292
Risikoutjevningfond 01.01	6 998	5 555
Til/fra risikoutjevningfond	1 153	1 443
Risikoutjevningfond 31.12	8 151	6 998
Opptjent egenkapital 01.01	178 438	160 242
Tilført egenkapital/resultat belastet ved disponering	4 463	18 196
Tilbakeført oppreservering 2013 mot egenkapital	-23 954	0
Opptjent egenkapital 31.12	158 947	178 438
Sum opptjent egenkapital 31.12	167 098	185 436

BKK Pensjonskasse**Kontantstrøm**

<i>Tall i hele tusen</i>	2015	2014
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Innbetalte premie	190 216	106 596
Utbetalte pensjoner	-112 337	-102 687
Overførsel fra andre forsikringsordninger	142	129 707
Årets forsikringsrelaterte kostnader, inkl. reassuransse & forvalterkostnad	-10 749	-10 469
Endringer i debitorer/kreditorer	-509	-123 915
Utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	-455	-365
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	66 309	-1 134
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Netto finansinntekter	118 682	394 804
Endring i opptjente renter	10 168	2 629
Netto investert i aksjer/aksjefond	-23 385	-294 852
Netto investert i rentepapirer/rentefond	-237 142	-83 182
Netto investert i finansielle derivater	0	-8 480
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-131 677	10 919
Netto kontantstrøm for perioden	-65 369	9 785
Likviditetsbeholdning 1.1.	204 671	194 887
Likviditetsbeholdning 31.12.	139 303	204 671

NOTE 1 - PRINSIPPNOTE

Regnskapet er avlagt i samsvar med norsk regnskapslov og grunnleggende regnskapsskikk i Norge, samt satt opp i henhold til gjeldende forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak fastsatt av Finansdepartementet 20. desember 2011 med hjemmel i lov av 17. juli 1998 om årsregnskap mv.

Finansielle eiendeler

Finansielle instrumenter måles og innregnes i samsvar med IAS 39, som deler finansielle eiendeler inn i følgende kategorier:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet
- Investeringer som holdes til forfall
- Utlån og fordringer
- Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Regnskapsprinsipper for pensjonskassens kategorier av finansielle eiendeler beskrives nærmere i de følgende avsnitt.

Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

Aksjer og andeler

Aksjer og andeler måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatregnskapet og består av investeringer i aksjer, aksjefond, eiendomsfond og private equity andeler. Virkelig verdi på børsnoterte aksjer og andeler verdsettes til sluttkurs fastsatt av Oslo Børs eller tilsvarende markedsplasser for utenlandske investeringer. Virkelig verdi av øvrige aksjer og andeler fastsettes ved bruk av anerkjente verdsettelsesteknikker.

Obligasjoner og andre verdipapir med fast avkastning

Obligasjoner og andre verdipapir med fast avkastning måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet og består av obligasjoner og rentefond. Virkelig verdi på noterte investeringer fastsettes til offentlige omsetningskurser. For investeringer hvor det ikke foreligger omsetningskurs, beregnes kursen ut fra avkastningskurven for verdipapirets respektive sektor.

Finansielle derivater

Finansielle derivater måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. Kategorien inkluderer opsjoner, valuta- og rentederivater. Virkelig verdi av finansielle derivater fastsettes til observerbare markedsverdier. Dersom virkelig verdi ikke kan observeres direkte, estimeres virkelig verdi ved hjelp av matematiske modeller som er allment akseptert for prising av derivater. Finansielle derivater inngår som en integrert del av forvaltningen av aksje- og obligasjonsporteføljene for å oppnå den ønskede avkastnings- og risikoprofil.

Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost

Investeringer som holdes til forfall

Obligasjoner og andre finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer holdt til forfall. Disse investeringene regnskapsføres til amortisert kost basert på internrentemetoden. Nedskrivning av investeringer som holdes til forfall gjennomføres over resultatet dersom det foreligger vesentlig eller varig verdifall. Pensjonskassen har for tiden ingen investeringer som er klassifisert som holdt til forfall.

Utlån og fordringer

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer som ikke er notert i et aktivt marked, er klassifisert som utlån og fordringer. Finansielle eiendeler klassifisert som utlån og måles til amortisert kost ved hjelp av en effektiv rentemetode. Nedskrivning av utlån og fordringer gjennomføres over resultatet dersom det foreligger objektive indikasjoner på verdifall.

Forvaltning av investerings- og selskapsporteføljen

Med virkning fra 01.01.2009 forvaltes pensjonskassens midler etter regelverket for kollektivt investeringsvalg.

Pensjonskassens eiendeler og avkastning på disse, fordeles prosentvis etter en algoritme som omfatter pensjonskassens egenkapital (selskapsporteføljen) og de forsikringstekniske avsetninger (investeringsvalgporteføljen) før årsoppgjørdisposisjoner.

Det innebærer at verdipapirene regnskapsføres til virkelig verdi slik at eventuell merverdi i forhold til kostpris ikke føres til kursreguleringsfond.

Forsikringsmessige forpliktelser

Premiereserve

Premiereserve er kontantverdien av totale pensjonsforpliktelser med fradrag for kontantverdien av fremtidige premier regnet etter lineær premie- og reserveberegning. Ved beregning av premiereserve har pensjonskassen benyttet dødelighetsgrunnlaget K2013. Pensjonskassen er fullt opptreservering til dette dødelighetsgrunnlaget.

Administrasjonsreserven er bygget opp i tråd med gjeldende forskrifter og utgjør 4 % av premiereserven. Premiereserven er beregnet med en grunnlagsrente på 3 % for opptjening før 1.1.2012, 2,5% for 2012-2014 og 2,0 % for opptjening fra og med 1.1.2015. Ved overgang til AFP mellom 62 – 65 år avsettes fulle premiereserver for å dekke fremtidige forpliktelser for AFP 65 – 67 år.

Erstatningsavsetning

Erstatningsavsetning er avsetning som skal dekke forpliktelser knyttet til forventede, ikke-meldte, erstatningstilfelle som er inntruffet innen regnskapsårets slutt.

Tilleggsavsetninger

Pensjonskassen har anledning til å foreta tilleggsavsetninger for å sikre soliditeten. Tilleggsavsetninger kan normalt utgjøre inntil 12 % av premiereserven, og kan benyttes til dekning av fremtidig negativt finansresultat i forhold til pensjonskassens grunnlagsrente og visse typer endringer i det actuarielle grunnlaget.

Premiefond

Premiefondet er innbetalt/opptjente midler som kan benyttes til dekning av fremtidig premie samt til dekning av ikke oppnådd grunnlagsrente dersom avkastningen har vært lavere enn gjennomsnittlig grunnlagsrente. Fondet blir tilført 2,0 % årlig rente.

Risikoutjevningfond

Dersom risikoresultatet er positivt, kan inntil 50 % av dette avsettes til risikoutjevningfondet. Dette fondet kan i senere år benyttes til dekning av negativt risikoresultat. Bevegelser i risikoutjevningfondet føres som en resultatdisponering.

Valutaomregning av transaksjoner i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Markedsverdi for finansielle eiendeler og pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Valutarisiko knyttet til utenlandske eiendeler er søkt redusert med finansielle derivater.

Premieinntekter

Brutto premier inntektsføres med de beløp som forfaller i året. Avgitt gjenforsikring fremkommer som egen linje i resultatregnskapet. Periodisering av opptjent premie ivaretas ved avsetning til premiereserve i forsikringsfondet.

Netto inntekter fra investeringer

Netto inntekter fra investeringer inneholder både realiserte poster og urealiserte verdiendringer. Netto inntekter fra investeringer fordeles mellom investeringer i investeringsvalgporteføljen og investeringer i selskapsporteføljen i forhold til gjennomsnittlig forvaltet kapital igjennom året.

Erstatningsytelser og forsikringstilfeller

Erstatningsytelser kostnadsføres med forfalte beløp. Ved dødsfall avsettes fulle premiereserver for nye barne- og ektefellepensjoner. Ved uførehendelser avsettes det etter karenperiodens utløp fulle premiereserver for å dekke uførepensjon og premiefritak for alderspensjon, ektefelle- og barnepensjoner. For uførehendelser som kan ha oppstått og hvor karenperioden ikke er avløpt, avsettes periodens opptjente risikopremie for uførepensjoner som IBNR (inntrufne, ikke rapporterte uføretilfeller).

Regnskapsmessig behandling av flytting

Overføring av premiereserve ved flytting føres for mottatte reserver som premieinntekter og som erstatning for avgitte reserver. Resultatføringen skjer på det tidspunktet risikoen overføres. Flyttebeløpet inkluderer også andel av tilleggsavsetning, kursreserver og årets resultat.

Fratrådte medlemmer flyttes ikke ut av pensjonskassen, men blir stående med oppsatte rettigheter fram til pensjoneringstidspunkt. Flytting skjer således kun når hele bedrifter flytter sine medlemmer over i annen forsikringsordning med tilsvarende vilkår. Hele den opptjente reserve vil da bli overført.

Skatt

Skattekostnadene i resultatregnskapet består av alminnelig inntektsskatt og formueskatt.

Skattekostnad knyttet til alminnelig inntektsskatt består av betalbar skatt og årets endring i balanseført utsatt

skatt/skattfordel. Utsatt skattefordel balanseføres dersom fremtidig skattepliktig inntekt sannsynliggjør en utnyttelse.

Formueskatt beregnes skattemessig netto formue fastsatt i henhold til skatteloven kapittel 4. Skattesats for formuesskatt er 0,3%.

NOTE 2 - FINANSIELLE EINDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTAT**Aksjer og andeler**

	Antall	Kostpris	Markeds-verdi	Mer/mindre verdi
Austevoll Seafood	454 900	11 995	24 565	12 570
Bonheur	37 100	6 610	1 966	-4 643
DOF	413 000	14 231	1 850	-12 381
Ekornes	150 000	13 811	14 925	1 114
Farstad Shipping	182 000	16 453	2 766	-13 686
Lerøy Seafood Group	101 000	7 384	33 330	25 946
Norsk Hydro	371 000	10 868	12 291	1 423
Odfjell A-aksjer	84 000	3 831	2 377	-1 453
Orkla	240 000	14 175	16 824	2 649
SalMar	157 500	4 963	24 413	19 449
Solstad Offshore	127 400	8 358	2 612	-5 746
Statoil	144 000	19 734	17 813	-1 922
TGS Nopec Geophysical	151 500	12 058	21 422	9 364
Wilh. Wilhelmsen Holding A	139 100	14 188	18 570	4 382
Yara International	84 500	17 016	32 355	15 339
Aksjer, norske		175 674	228 079	52 405
Sparebank 1 SMN	296 024	15 317	14 949	-367
Sparebanken Møre	26 720	4 563	5 023	460
Sparebank 1 Nord-Norge	430 446	13 894	15 797	1 903
Sparebank 1 SR-Bank	291 700	15 530	11 464	-4 067
Egenkapitalbevis, norske		49 305	47 234	-2 071
Prosafe	725 800	24 438	15 242	-9 196
Subsea 7 S.A.	187 300	16 235	11 809	-4 426
Aksjer, internasjonale		40 673	27 051	-13 622
Nordea Kapital	9 501	51 221	83 147	31 926
Nordea Norge Verdi	11 450	53 559	90 172	36 614
Storebrand Global Indeks I	334 744	541 621	701 507	159 886
Aksjefond, norske		646 400	874 826	228 426
SPP Emerging Markets SRI	463 893	43 955	44 486	531
Aksjefond, internasjonale		43 955	44 486	531
Aberdeen Eiendomsfond Norge I AS	1 322 724	777	772	-4
Aberdeen Eiendomsfond Norge I IS	131	76 036	76 419	383
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	77 153 831	81 474	84 993	3 519
Eiendomsfond		158 287	162 185	3 898
DnB NOR Private Equity I KS	17 797 500	5 704	19 116	13 412
DnB NOR Private Equity I GP AS	1 977 500	634	2 124	1 490
Private Equity		6 338	21 240	14 902
Totalt aksjer og andeler		1 120 632	1 405 101	284 469

Total aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)

Andel selskapsportefølje	95 743
Andel investeringsvalgportefølje	1 309 358
Sum PK	1 405 101

	Markedsverdi
Aksjer, norske	228 079
Egenkapitalbevis, norske	47 234
Aksjer, internasjonale	27 051
Aksjefond, norske	874 826
Aksjefond, internasjonale	44 486
Eiendomsfond	162 185
Private Equity	21 240
	1 405 101

Risikoprofil aksjer

BKK Pensjonskasse har gjennom året hatt aksjeeksponering gjennom en diskresjonært forvaltet norsk aksjefond hos Pareto, fem norske aksjefond og et utenlandsk aksjefond. fire av aksjefondene har sin markedseksponering i utlandet, mens de to andre aksjefondene har vært eksponert mot det norske aksjemarkedet. Den samlede aksjeeksponeringen har variert mellom 34,25 og 40,48 % året gjennom. Summen av enkeltaksjer og aksjefond utgjorde ved utgangen av 2015 34,25% av totalporteføljen. Hovedvekten av aksjeeksponeringen er mot globale aksjemarkeder. Pensjonskassens aksjeinvesteringer er bredt diversifisert.

NOTE 3 - OBLIGASJONER OG ANDRE INVESTERINGER MED FAST AVKASTNING

Sektor	Pålydende		Markeds-verdi	Mer/mindre	
	verdi	Kostpris		verdi	OIFR
0% Statsforetak	12 000	13 333	13 512	179	330
10% Særskilt sikrede obligasjoner	581 500	594 695	599 933	5 238	4 298
20% Kommune/fylkeskommune	278 000	280 755	289 504	8 749	2 177
20% Bank og kredittforetak	710 000	711 521	726 376	14 855	10 540
100% Industri	334 000	336 167	335 011	-1 156	1 589
0% Utland statsforetak	10 000	10 448	11 345	897	305
100% Utland Industri	10 000	10 000	9 900	-100	122
Sum obligasjoner	1 935 500	1 956 919	1 985 582	28 663	19 361
Andel selskapsportefølje		133 344		1 953	1 319
Andel investeringsvalgportefølje		1 823 574		26 710	18 042
Sum PK		1 956 919		28 663	19 361
Totalt obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning					
Andel selskapsportefølje			136 617		
Andel investeringsvalgportefølje			1 868 326		
Sum PK			2 004 943		

NOTE 4 - FINANSIELLE DERIVATER

Motpart	Type	Forfall	Markeds-verdi
Storebrand Bank	3 mnd 2016	15.03.2016	-16 427
Valuta Forwards			-16 427
Nordea Bank	Regulære	12.06.2017	5 347
Nordea Bank	Regulære	12.06.2017	-4 997
Renteswaper			350
Nordea Bank - renteswap			158
Opptjente, ikke forfalte renter			158
SEB - Aksjeopsjoner	Put Opsj.	25.11.2016	3 590
SEB - Aksjeopsjoner	Put Opsj.	27.04.2017	5 730
Sum opsjoner			9 320
Sum finansielle derivater			-6 600
Totalt finansielle derivater			
Andel selskapsportefølje			670
Andel investeringsvalgportefølje			9 158
Finansielle derivater (Forpliktelser)			-16 427
Sum PK			-6 600

NOTE 5 - BANK**Totalt innskudd bankkonti**

Andel selskapsportefølje	9 492
Andel investeringsvalgportefølje	129 811
Sum PK	139 303

Pr 31.12.2015 utgjorde bundne midler på skattetrekkkontoen TNOK 2 705.

NOTE 6 - HIERARKIET, FINANSIELLE INSTRUMENTER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTAT

	Balansført verdi per 31.12	Nivå 1 Børsnoterte priser	Nivå 2 Observerbar input	Nivå 3 Ikke observerbar input
Aksjer og andeler	1 405 101	302 364	919 313	183 425
Obligasjoner	2 004 943	25 493	1 979 450	0
Derivater	-6 600	0	-6 600	0
Totalt	3 542 747	327 856	2 892 163	183 425

NOTE 7 - FINANSIELL RISIKO

Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer og rentebærende verdipapirer. Investeringer foretas i verdipapirfond og diskresjonært forvaltede porteføljer. Den finansielle risikoen omfatter markeds-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko. Gjeldende finansstrategi setter rammer for den løpende risikotagningen.

Markedsrisiko

Pensjonskassens største risiko ansees å være markedsrisiko, dvs. risikoen for fall i eiendelens verdier. Markedsrisikoen knyttet til pensjonskassens investeringer estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktivaklasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktivaklassene samvarierer. Forholdet mellom bufferkapital og markedsrisiko følges løpende, og uttrykkes gjennom måltallet bufferkapitalutnyttelse. Det er etablert et "trafikklys"-system som angir toleransegrenser i form av grønt, gult og rødt lys med tilhørende tiltak. Pr. 31.12.15 er bufferkapitalutnyttelsen på 72,9 %, noe som anses som en tilfredsstillende risikosituasjon.

Renterisiko

Pensjonskassen har ved utgangen av 2015 investeringer i rentebærende papirer på MNOK 2 004,9. Pensjonskassen hadde en moderat renterisiko ved utgangen av året. Markedsverdivektet durasjon er på 1,92 år. Porteføljeverdien vil falle med ca MNOK 38,37 ved et parallelt skift i rentekurven på +1 %. Verdien vil stige tilsvarende ved et rentefall.

Kredittrisiko

Pensjonskassens kredittrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating. Pensjonskassens renteinvesteringer er innenfor "investment grade". Premien innbetales forskuddsvis eller dekkes fra premiefondet slik at pensjonskassens kredittrisikomot foretakene den er opprettet for, ansees å være liten.

Valutarisiko

Pensjonskassens netto tilgodehavende i norske kroner skal til enhver tid minst motsvare 70 % av de forsikringstekniske avsetninger. Pensjonskassen er pr. 31.12.2015 eksponert for valutarisiko gjennom to av sine aksjefond som investerer i utlandet. Disse utgjør 21 % av forvaltningskapitalen. Hoveddelen av eksponeringen er valutasikret.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen i pensjonskassen vurderes som lav, da en til enhver tid har kortsiktige plasseringer som overstiger kortsiktige forpliktelser. Plasseringene ansees å være tilstrekkelig likvid. Pensjonskassen har i tråd med gjeldene forskrift, utarbeidet en egen likviditetsstrategi.

NOTE 8 - FORDRINGER

	2015	2014
Fordring kunder	0	0
Fordring på selskap	0	579
Fordring forvalter	2 074	686
	2 074	1 264

NOTE 9 - AVSETNING FOR FORPLIKTELSER

	2015	2014
Uhevet pensjon	0	1
Forskuddstrekk	2 702	2 514
Arbeidsgiveravgift	5	5
Gjeld til forsikringsselskap	0	162
Påleggstrekk	0	0
Leverandørgjeld	121	0
Gjeld til forvalter	156	0
Øvrig gjeld	0	0
	2 984	2 683
Betalbar skatt	250	385
	3 234	3 067

NOTE 10 - KAPITALDEKNING

Kapitaldekningen fremkommer som følger:

	2015		2014	
	Minste verdi	Vektet	Minste verdi	Vektet
Risikogrunnlag:				
0% - Statsobligasjoner	24 416	0	50 453	0
10% - Statlig eide foretak og særskilt sikrede obl.	598 992	59 899	509 905	50 991
20% - Kommunale-/fylkeskommunale papirer og finans	1 144 454	228 891	1 064 641	212 928
100% - Aksjer og andeler i aksjefond, rentefond og fordringer	1 469 260	1 469 260	1 437 286	1 437 286
Derivater	0	83	0	1 302
Sum	3 237 122	1 758 134	3 062 286	1 702 507
Innskutt kjernekapital	72 292		72 292	
Opptjent egenkapital	158 948		178 438	
Fradrag urealisert verdi selskapsportefølje	-20 277		-28 721	
Kjernekapital	210 963		222 009	
Sum ansvarlig kapital		210 963		222 009
Kapitaldekning		12,00 %		13,04 %
Minimumskrav til kapitaldekning		8 %		8 %
Overskudd av ansvarlig kapital		70 312		85 809

NOTE 11 - SOLVENSMARGIN

	2015	2014
Netto ansvarlig kapital	210 963	222 009
50% av risikoutjevningssfond	4 076	3 499
50% av tilleggsavsetning	-	1 264
Sum annen solvensmargininkapital	4 076	4 763
Solvensmargininkapital	215 038	226 772
Minstekrav til solvensmargin	135 870	131 572
Samlet solvensmargininkapital i % av solvensmarginkrav	158 %	172,36 %

NOTE 12 - KAPITALAVKASTNING**Kapitalavkastning på investeringsvalgporteføljen**

	2015	2014	2013	2012	2011
Verdijustert avkastning	0,8 %	7,9 %	11,8 %	10,0 %	-2,0 %
Realisert avkastning	0,8 %	7,9 %	11,8 %	10,0 %	-2,0 %

Kapitalavkastning på selskapsporteføljen

	2015	2014	2013	2012	2011
Verdijustert avkastning	0,8 %	7,9 %	11,8 %	10,0 %	-2,0 %
Realisert avkastning	0,8 %	7,9 %	11,8 %	10,0 %	-2,0 %

Da pensjonskassen har felles forvaltning vil verdijustert avkastning være like for kollektiv og selskap

NOTE 13 - BESKRIVELSE AV PENSJONSORDNINGENE

Pensjonskassen forvalter tjenstepensjonsordningene for følgende selskaper:

BKK AS, BKK Marked AS, BKK Kundetjenester AS, BKK Nett AS, BKK Elsikkerhet AS, BKK Produksjon AS, BKK Varme AS, BKK Energitjenester AS, BKK Fiber AS, Validér AS, Fjordkraft AS, Sunnhordland Kraftlag AS, SKL Nett AS, SKL Produksjon AS, SKL Marked AS, Tafjord Kraft AS, Tafjord Kraftproduksjon AS, Tafjord Marked AS, Tafjord Kraftvarme AS, Mørenett AS, Sognekraft AS, Vestavind Kraft AS, Vestavind Offshore AS, Sogn og Fjordane Energi AS, SFE Kraft AS, SFE Nett AS, SFE Produksjon AS, Sunnfjord Energi AS, Etrygg AS.

Antall medlemmer i pensjonsordningene fordeler seg på:

Aktive	2 101
Uførepensjonister	103
Øvrige pensjonsmottagere	1 218
Oppsatte rettigheter	1 372
Totalt forsikrede	4 794

Pensjonsordningen er en bruttoordning, tilsvarende de ordningene som gjelder i kommunal sektor.

Pensjonskassens ytelser er alders-, uføre-, etterlatte - og barnepensjon. Pensjonene reguleres i henhold til regelverket for offentlig pensjon. Ordningen finansieres ved at medlemmene innbetaler 2% av pensjonsgrunnlaget. Det øvrige premiebehovet dekkes av selskapene.

NOTE 14 - VIRKNINGEN AV ENDRINGER I FORUTSETNINGER I PENSJONSORDNINGEN

Effekten av en umiddelbar 25 prosent økning i uførehyppigheten vil med dagens bestand innebære en belastning på 3,681 millioner kroner på årets risikoresultat. Effekten av en permanent økning på 15 prosent i uførehyppigheten vil være en økning i premiereserven på 9,118 millioner kroner. Tilsvarende vil en permanent 10 prosent reduksjon i dødeligheten med dagens bestand innebære en økning i premiereserven på 77,991 millioner kroner.

NOTE 15 - ENDRINGER I FORSIKRINGSMESSIGE FORPLIKTELSE

	Premie- reserve	Tilleggs- avsetning	Supplerende avsetning	Erstatnings- avsetninger	Premiefond
1. Inngående balanse	2 781 420	2 527	0	5 000	404 524
2. Resultatføre endringer i forsikringsforpliktelse					
2.1. Netto resultatførte avsetninger	158 593	-2 527	0	0	-220 730
2.2. Avkastningsresultat tilordnet kontrakter med garanterte ytelser	0	0	0	0	-16 496
2.3. Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	0	0	0	0	6 787
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	158 593	-2 527	0	0	-230 440
3. Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse					
3.1. Overføringer mellom fond	0	0	0	0	0
3.2. Overføringer til/fra selskapet	0	0	0	0	189 405
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse	0	0	0	0	189 405
4. Utgående balanse	2 940 013	0	0	5 000	363 489

NOTE 16 - PREMIEFOND

	2015	2014	2013	2012
Premiefond 01.01.	404 524	345 704	337 090	255 832
Innbetalt til premiefond	189 405	106 547	33 163	119 730
Overført fra andre ordninger	812	0	0	2 452
Belastet premie	-229 076	-213 315	-225 150	-224 857
Fordring premie	1 040	5 265	-9 129	15 718
Tilført premieres for fratradte	0	49	13 798	0
Premieristorno	0	79	0	0
Garantert rente	6 493	6 264	4 728	3 739
Resultat tilordnet kontrakter med garanterte ytelser	6 787	153 932	191 205	164 475
Til dekning av negativ renteresultat	-16 496	0	0	0
Premiefond 31.12.	363 489	404 524	345 705	337 089

Fordeling av premiefond per 31.12 per medlemselskap	2015	2014	2013	2012
SFE Produksjon AS	3 297	3 704	6 564	5 113
BKK Produksjon AS	29 316	41 928	39 578	39 857
BKK Nett AS	114 330	128 171	110 303	101 997
Tafjord Kraftproduksjon AS	1 725	3 918	3 650	4 749
SKL AS	20 036	17 240	12 931	13 960
BKK AS	79 797	76 847	55 143	66 767
Fjordkraft AS	13 424	19 119	16 131	11 127
Tafjord Kraft AS	11 603	10 161	7 012	7 829
BKK Kundetjenester AS	3 974	4 385	4 083	3 341
SFE AS	4 345	6 342	4 834	4 684
SFE Nett AS	11 263	15 571	12 097	12 499
SKL Marked AS	5 063	5 144	5 164	3 409
Sognekraft	11 450	12 884	10 854	10 024
BKK Marked AS	7 128	8 043	8 457	6 560
Mørenett AS	20 885	18 490	17 706	16 335
SKL Produksjon AS	4 825	5 201	4 956	3 417
SFE Kraft AS	659	827	1 557	3 336
Tafjord Marked AS	683	2 453	3 209	2 505
BKK Energitjenester AS	2 764	3 028	2 810	2 239
Tafjord Kraftvarme AS	268	2 065	2 090	2 063
SKL Nett AS	8 310	8 315	7 785	7 598
BKK Elsikkerhet AS	2 060	2 188	2 269	2 095
BKK Fiber AS	3 949	3 149	3 305	2 440
Tafjord Elektro AS	0	0	480	845
Vestavind Offshore AS	1 033	1 065	998	874
BKK Varme AS	1 198	1 279	1 313	1 148
Vestavind Kraft	367	491	426	279
Validør AS	0	19	0	0
E-trygg AS	65	104	0	0
Sunnfjord Energi AS	-327	2 391	0	0
	363 489	404 524	345 704	337 090

NOTE 17 - SPESIFIKASJON AV PREMIEINNTEKTER

	2015	2014
Premie	220 293	200 225
Kostnadspremie	6 370	6 500
Fortjenesteelementpremie	2 413	0
Sum forfalt premie	229 076	206 725

NOTE 18 - GJENFORSIKRING

For 2015 var det inngått katastrofereassuransavtale med Arch Re.

Forsikringen dekker utbetalinger ved død og uførhet forårsaket av én hendelse der to eller flere personer dør eller blir ufør. Forsikringen gjelder dersom erstatningene overstiger 7,5 mill. kroner. Øvre grense er 150 mill. kroner per skadebegivenhet. Maksimal nettoskade pr. medlem er 12 mill. kroner. Premie for 2015 var 235 tusen kroner.

NOTE 19 - SPESIFIKASJON AV UTBETALTE PENSJONER

	2015	2014
Alderspensjoner	70 654	75 069
AFP	14 288	0
Uførepensjoner	8 544	8 795
Ektefellepensjoner	20 598	20 744
Barnpensjoner	445	349
Pensjon utbetalt av andre	-59	252
Samordning pensjoner	-2 133	-2 521
Sum pensjoner	112 337	102 687

NOTE 20 - TILFLYTTING FRA ANDRE PENSJONSINNRETNINGER

	2015	2014
Reserve overført fra andre	142	128 205
Tilleggsavsetning overført fra andre	0	1 501
	142	129 707

NOTE 21 - FORVALTNINGS- OG ADMINISTRASJONSKOSTNADER

	2015	2014
<u>Selskapsportefølje:</u>		
Honorar til forvalter	303	324
Sum	303	324
<u>Investeringsvalgportefølje:</u>		
Honorar til forvalter	4 028	4 238
Kontingenter	212	245
Administrasjonshonorar	5 526	5 150
Styrehonorar inkl. aga	86	86
Honorar lovpålagt revisjon inkl.mva	114	109
Honorar revisor andre tjenester utenfor revisjon inkl. mva	19	23
Betalingsformidling	52	53
Andre administrative kostnader	175	-24
Sum andre kostnader	10 210	9 880

NOTE 22 - RESULTATANALYSE OG OVERSKUDDSDDELING

	2015	2014
Risikoresultat før reassuranse	26 857	3 121
Reassuranse premie	-235	-235
Reassuranse erstatninger	0	0
Reassuranseresultat	-235	-235
Netto risikoresultat etter reassuranse	26 622	2 886
Endring i erstatningsreserve	0	0
Annet	0	0
Risikoresultat	26 622	2 886
Renteresultat		
Netto finansinntekter		
Herav til kollektivporteføljen	26 690	237 513
(Til)/fra Kursreguleringsfond	0	0
Garanterte renter reserve	-81 856	-78 760
Garanterte renter premiefond	-6 493	-6 264
Renteresultat	-61 659	152 489
Kostnadsresultat		
Innbetalt premie	6 370	6 500
Frigjort v/utbetalinger m.v.	4 503	4 160
Faktiske adm.kostnader	-10 210	-9 880
Administrasjonsresultat	663	780
Samlet resultat	-34 374	156 155
Premie for renterisiko	0	0
Fortjenestemargin for forsikringsrisiko	2 413	0
Fra/til tilleggsavsetninger	2 527	0
Netto resultat	-29 434	156 155
Disponering av tekniske resultater til premiefond	9 709	-153 932
Resultat teknisk regnskap etter disponeringer over resultat	-19 725	2 223
Teknisk resultat fra regnskap	-19 725	2 223
Ikke-teknisk resultat	1 707	17 816
Resultat før skatt	-18 018	20 039
Skattekostnad	-320	-400
Resultat før andre resultatkomponenter	-18 338	19 639
Totalt resultat	-18 338	19 639
Disponert til/fra risikoutjevningfond	-1 153	-1 443
Disponert til/fra egenkapital	19 491	-18 196

NOTE 23 - SKATT**Grunnlag for skattekostnad, endring i utsatt skatt og betalbar skatt**

	2015	2014
Resultat før skattekostnad	-18 018	20 039
+/- Permanente forskjeller	-9 651	25 406
+/- Endring i midlertidige forskjeller	4 854	89 451
Benyttet fremførbart underskudd	0	-134 896
= Grunnlag for årets skattekostnad	-22 815	0

Forskjeller som inngår i grunnlag utsatt skatt/skattefordel	23 144	8 620
Fremførbart underskudd	-569 446	-544 060
= Grunnlag for årets utsatt skatt	-546 302	-535 440

Pensjonskassen bokfører ikke utsatt skattefordel da de ikke kan sannsynliggjøre bruken av denne.

Årets inntektslikning vil bli gjennomført etter symetrimetoden, jfr likning av Unit Linked-selskaper.

Dette medfører at urealisert tap i investeringsporteføljen blir ligningsmessig ført mot forsikringstekniske avsetninger. Jfr brev fra Finansdepartementet, Tolkningsuttalelse 28.06.2002.

Grunnlag formueskatt	138 906	138 869
Årets avsatte betalbare skatt	250	400
Endring utsatt skatt	0	0
Korreksjon tidligere år	70	0
Årets skattekostnad	320	400

NOTE 24 - TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTNER

Pensjonskassen har mottatt innbetaling til premiefond/premie fra sine medlemselskap i 2015 på TNOK 189 405.

SFE Produksjon AS	6 262
BKK Produksjon AS	24 555
BKK Nett AS	48 754
Tafjord Kraftproduksjon AS	5 686
SKL AS	3 472
BKK AS	19 400
Fjordkraft AS	8 648
Tafjord Kraft AS	3 644
BKK Kundetjenester AS	2 218
SFE AS	3 330
SFE Nett AS	9 504
SKL Marked AS	1 196
Sognekraft	5 269
BKK Marked AS	2 582
Mørenett AS	10 519
SKL Produksjon AS	4 979
SFE Kraft AS	1 123
Tafjord Marked AS	3 528
BKK Energitjenester AS	1 328
Tafjord Kraftvarme AS	2 832
SKL Nett AS	3 587
BKK Elsikkerhet AS	1 919
BKK Fiber AS	4 308
Vestavind Offshore AS	110
BKK Varme AS	809
Vestavind Kraft	533
Validør AS	462
E-trygg AS	296
Sunnfjord Energi AS	8 551
Sum	189 405

NOTE 25 - ANSATTE, YTELSER OG LÅN TIL LEDENDE PERSONER

Pensjonskassen hadde ingen ansatte i 2015.

Honorar til styremedlemmer for 2015 utgjorde TNOK 75

Styrehonorar er utbetalt til:

Catrine Gjendbo	Styremedlem	75
-----------------	-------------	----

Administrasjonshonorar til Gabler AS inkluderer arbeid utført av daglig leder i pensjonskassen. Daglig leder er ansatt i Gabler og mottar ikke godtgjørelse direkte fra pensjonskassen.

Ingen medlemmer i styret eller andre har avtale om bonus, lån, overskuddsdeling, opsjoner eller andre fordeler fra pensjonskassen, ut over styrehonorar og ytelser fra tjenestepensjonsordningen som pensjonskassen administrerer.

Til styret i BKK Pensjonskasse

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for BKK Pensjonskasse som viser et underskudd på kr 18.338.000. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, og resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til BKK Pensjonskasse per 31. desember 2015 og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av tap er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon", mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Bergen, 1. mars 2016
Deloitte AS

Bjørn Lyse Opdal
statsautorisert revisor